Ч. 292. (463). Львів, Четвер дня 30 падолиста 1916. Рік II.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот. На провінції 8 сот. В зайнятих територіях 4 коп.

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Услови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ пів року	9·— „
„ чверть року	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ пів року	12·— „
„ чверть року	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границю:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В наших державах	40 фр.

Рекламациї вільні від почтової оплати. Рукописі приймається ся лиш оплачені, а звертається ся тільки важнійші застережені. — „Українське Слово“ продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції, адміністрації й експедиції: ЛЬВІВ, ул. Руска ч. 3.

Ціна оголошень:

За оголошеня числимо за одношпальтову стрічку або її місце 40 сот. Надіслане 60 сот., за стрічку, а в оповістках 80 сот., в редакційній части 1 К. Повідомленя про вінчаня, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку найменше 4 К. Дрібні оголошеня за слово 10 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошеня за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

З Народного Комітету.

На онодішнім засіданю Народного Комітету по довшій дебаті ухвалено між иньшими:

Народний Комітет уважає „Українську Парламентарну Репрезентацію“ найвисшою і одинокою політичною репрезентацією українського народу у всіх справах дотикаючих галицьку Україну.

Постановлено також видати відозву взиваючу до складаня жертв на фонд Народної Оборони.

Новий Цїсар.

Присяга Цїсаря.

ВІДЕНЬ. В політичних кругах говорять, що зложене присяги цїсаря перед парляментом відбудеть ся 10. грудня.

Коронація на Угоршинї.

БУДАПЕШТ. Правительство установило комісію, яка має заняти ся усталенєм правно-державних і церковних церемоніялів з приводу коронації. Опозиція задумує висунути кандидатуру кн. Ештергазія на заступника палатина.

Похорони Цїсаря.

На похороні И. В. цїсаря Франц Иосифа I. явить ся цілий ряд чужосторонних князів.

Приїде німецький цїсар Вільгельм, баварський король Людвик, болгарський цар Фердинанд зі сином, престолонаслідником Борисом. В заступстві еспанського короля Альфонса приїде інфант Фердинанд. В заступстві шведського короля приїде престолонаслідник Август Адольф. Папу заступить віденський нунцій ґр. Бальфре ді Бонзо.

ВІДЕНЬ. Альбанська кореспонденція доносить, що депутація Альбанців візьме участь в похороні монарха.

ВІДЕНЬ. Претягом вчерашної днини велитенський здвиг народу плив до замкової церкви оглядати тіло цїсаря. Ряд осіб сягав аж до двірського театру.

ВІДЕНЬ. Президент міністрів др Кербер, приймаючи вчера голову румунського парляментарного клюбу, що зложив кондоленцію з приводу смерти цїсаря в імени населеня Буковини, сказав у відповіди, що нема причин до побоювань відносно будучого державно-правного становища Буковини.

ВІДЕНЬ. Німецький цїсар Вільгельм завитав до Відня, щоби попращати тіло свого вірного приятеля і союзника. Німецького цїсаря повитав на двірци цїсар Карло.

Радник Двора
ОЛЕКСАНДЕР БАРВІНСЬКИЙ.

З моїх споминів про покійного цїсаря Франца Иосифа.

У Львові 26 листопада 1916.

Важким сумом налягла цілу нашу монархію а з окрема наш нарід потрясаюча вість, що на св. Михайла не стало вже нашого наймилостивійшого Цїсаря. Золотими буквами записані в нашій історії імена його великої праматери Марії Терези і славного Йосифа II., що положили перші підвалини до нового житя нашого народа, та єго стрия Фердинанда Благого. А вжеж з іменем покійного Франца Йосифа вяжуть ся наші народні відродини, а його довге володарство з постепенним народно-політичним і культурним розвитком нашого народу. Тим то так несподівана вість про розлуку нашого цїсаря з сим світом тронула до самої глибини серця кождого Русина, бо всі ми бачили в сїй величній постати певне заборолo наших народних прав і кріпку запоруку красшої долі нашого народу.

Смерть великого володаря диймає і мене лично до живого, бож моє житє сходить ся разом з його володарством. Від дитячих літ привик я був глядіти з великою і глибокою почестию на його величну постать, бачити в ній взорець високого почутя обовязку, невсипучої трудолюбивости, сумлінности і правоти. А до того ще в пізнійших літах мого житя доводило ся менї се щасте бувати на послуханях, являти ся перед обличем цїсаря при ріжних торжественних нагодах і нераз удостоїти ся з ним розмови.

Перший раз в житю довело ся менї бачити цїсаря Франца Йосифа у Львові 1880 р. Тодї був я професором учит. семінарії в Тернополї, а скоро наспіла вість, що цїсар приїздить в гостину до Львова, вибрав ся я сюди яко відпоручник філії товариства „Просьвіта“, щоби мати участь в привитаню достойного гостя Русинами, котрі громадно зїхали ся в тій цїли до столиці краю.

Раним ранком 11. вересня 1880, коли вже повіяло холодним подувом осени, дожидали ми вїзду цїсаря на Галицькій площі і тодї вперше побачив я його живу стать в повній силї віку, як переїздив до палати намістництва. Вечером тогож дня величавий хор, зложений з 420 співаків (між тими значне число наших священиків), виконав між иньшими кантату Н. Вахнянина „Привіт цїсареви Францови Йосифови“, котра викликала глибоке вражінє.

Се був не лише милозвучний спів великого хору, але неначеб спів радости всего нашого народу, а коли струнка стать монарха явила ся на бальконї з поклоном подяки, одушевленим окликам громадно зібраних людий не було кінця.

Дня 14-го вересня загостив Цїсар до Народного Дому і у великій салї станув серед представників укр. народу, укр. товариств та інституцій. Повитаний при входї до салї предсїдником „Народного Дому“, радником Василем Ковальським, промовив Цїсар памятні і знаменні слова: „Бажаю, щоби сей Дім, під котрий я положив угольний камінь, служив для добра держави і краю“.*) Тодї представлено цїсареви також відпоручників товариства „Просьвіта“ і філій, а коли з уст голови проф. Ом. Огоновського цїсар дізнав ся, що товариство видало до того часу около пів міліона популярних книжочок і тим розбудило між народом охоту до читаня і науки, висловив своє признанє: „Das ist ein sehr nützlicher Verein!“ На 40-літний ювілей володарства цїсаря написав я з порученя товариства „Просьвіта“ книжочку п. з. „Цїсар і король Франц Йосиф“ котру Рада шк. кр. поручила на нагороди для молодіжи.

Знаменна відповідь цїсаря на промову предсїдника „Народного Дому“ В. Ковальського була різкою осторогою перед протидержавними змаганями тих, що серед укр. народу розповсюджували зневіру і силкували ся впоїти в нього обєдинительну ідею. Отсих очайдухів уважав Цїсар усе ворогами краю і держави, ворогами самостійного розвитку нашого народу. Коли отже в р. 1893 задля опізненого о кілька днів відкритя укр. ґімназії в Коломиї частина укр. парляментарного клюбу з прихильно-вижидаючого становища заняла неприхильне супроти правительства і довела до консолідації з москвофілами в марці 1893 р. в розмові з тодїшним членом делеґації, крил. Мандичевським висловив цїсар своє зачудованє задля так наглого звороту в полїтиці і вказав на се, що такі справи, як засновини ґімназії вимагають фінансового переведеня, що вимагає певного часу.

Коли я став послом до державної ради і сойму а також членом австрійської делеґації, тодї мав я нагоду являти ся нераз перед достойним обличем нашого Цїсаря.

В 1894 р. Цїсар загостив до Львова на краєву виставу. При сїй нагодї мав я то щасте бути представлений Цїсареви з членами Ради шк. кр., відтак з відпоручниками укр. товариств, а крім того удостоїв ся я бути запрошеним на один з двірських обідів даних у Львові. Після обіду Цїсар розмовляв також зо мною і випитував ся про мої занятя. В тиждень опісля виїхав я до Будапешту на засїданя делеґації, до котрої мене вибрано в перший раз. На принятю делеґації в престольній світлиці королївського двора розмовляв Цїсар з многими делеґатами, а відтак звернув ся до мене словами: „Тїшу ся, що Вас тут бачу“ і спитав: „Чи Ви приїхали прямо зі Львова?“ Тут виявив Цїсар не вперше свою надзвичайно бистру память і нечуваний дар помічуваня личностий, тим більше, що я у Львові являв ся в світськім одягу, а в делеґації був у мундурі.

На засїданях делеґації виголосив я тодї в розправі над буджетом заграничних справ промову, в котрій, зазначивши національну єдність українського народу, а на основі історичного розвитку його культурне значінє яко заборола для християнської Европи, заявив ся я за союзом Австро-угорської монархії з Німеччиною, що дає запоруку мира і свобідного та самостійного розвитку нашого народу, коли тимчасом в Росії наша рідна мова виключена з церкви, школи і прилюдного житя. Під ко-

*) Угольний камінь під будівлю „Народного Дому“ положив цїсар підчас першої гостини у Львові 1851 р.

нець сесії делеґації мав я честь бути на двірськім обіді дня 8. жовтня, після котрого Цісар звернув ся знов до мене з запитанем, чи вертаю до Львова. Дізнавши ся, що вертаю на засїданя Ради шк. кр., де також займаю ся приладженем шкільних учебників, заявив: „Дуже мене радує, що Ви так діяльні“ і додав з признанем: „Вельми патріотична була Ваша остання промова; дуже мене се урадувало“. За се найвисше признане висловив я глубоку подяку.

Так само на представленю делеґації в р. 1895 і після двірського обіду звертав ся Цісар з запитанями до мене про мою діяльність в держ. раді, в соймі і в Раді шк. кр., про відносини в учительських семинаріях і згадав про кардинала-митрополита Сильвестра Сембратовича. На се замітив я, що Русини завдячують се відзначене для Укр. Церкви його цісарській милости. Цісар відповів з вдоволенем, що Папа радо пристав на його предлогу, щоби тим способом додати Укр. Церкві більшого блеску, а притім розпитував мене про нашу паломничу подорож до Риму. На останку згадав і про соймову сесію. На се зазначив я, що сойм буде приневолений щось зробити для поправи долї селяньства, котре дуже зубожіло і задля того громадно переселює ся за море. Цісар висловив тоді зачудоване, що наші селяни переселюють ся якраз до Бразилії забійчої своїм підсонем для наших людий. На се замітив я, що товариство св. Рафаїла зробило сю похибку, що справило переселенців у сю сторону і аж пізнійше побачило свою помилку. Цісар висловив, що певно й аґенти намовляють наших темних селян до виїзду, на що я відповів, що се дійсно так діє ся, і аґенти вихіснoвують селян та викуповують за безцїн від них землю; але крім того і велика нужда приневолює селян глядїти щастя за морем.

Наш покійний Цісар відносив ся з великим поважанем до кардинала Сембратовича і тому вельми обурила його погана напасть москвофільської горстки на двірци північної зелїзниці у Відни підчас його повороту з Риму. Але й львівські москвофіли підготовили демонстрацію звернену також проти кардинала в часі його вїзду до Львова. Тоді то вихіснoвано роздратоване задля т. зв. баденївських виборів і вислано громадну депутацію, зложену у великій части також із священиків і втягнено до участи в ній також укр. опозиційних послів. Сю депутацію прощав на дорогу до Відня помічний редактор „Галицкої Руси“ Осип Мончаловский словами: „Последний паклон западу!“ Коли предложено Цісареви склад сеї громадної депутації, зложеної у великій части із священиків, котрі по його думці повинні були витати нового кардинала Укр. Церкви при його вїзді до Львова, роздратований тим Цісар приняв лише малу частину сеї депутації і по кількох словах попращав її словами: „Adieu meine Herren!“ давши тим вираз свому невдоволеню, що дали ся ужити за орудіє москвофільській аґенції, котру Цісар вважав ворожою і грізною для монархії.

Також в 1896, 1897 і 1898 підчас представленя делеґацій і після двірських обідів почтив мене Цісар кождого разу розмовою а між иньшими 17/XI. 1897 допитував ся про здоровле кардинала Сембратовича, котрий тоді вже був недужий.

Дня 2-го грудня 1898 р. обходжено в цілій монархії вельми торжественно роковини 50-літного володарства нашого цісаря. При сїй нагоді подавав Цісар многі відзначеня всяким личностям, і мене найвисшою постановою з 30 падолиста 1898 відзначив Орденом зелїзної корони III кл., хоч я тоді був що йно у VIII ранзї службовій. Весною 1899 вибрав ся я на послухане зложити подяку за сю незвичайну відзнаку і тоді вперше станув я в цісарській витальници перед достойним обличем монарха. Коли в кождій розмові робив наш Цісар незвичайне лише вражіне своєю ласкавостю і бистротою ума та памяти, то ся перша приява моя на послуханю остала в незатертій глибокій тямці. Висловивши, що втішила його моя приява і вислухавши моєї покірної подяки за найвисше відзначене заявив Цісар, що дуже радо надав мені сю відзнаку і випитував ся при сїй нагоді про шкільні справи.

В серпнї 1900 р. приїхав Цісар на великі маневри, котрі відбували ся в околиці Ясла. Сойм мав повитати високого гостя в його воєнній кватирі і в тій цїли вcase...

Вахнянин внесене на вставлене до буджету міліона корон на закладини Райфайзенівських кас. Оба внесеня перейшли і введені в житє. Близько мене стояв у салї бурмістр Ясла Мецґер, до котрого відтак заговорив Цісар: „Die Gegend von Jaslo hat mir sehr gefallen, aber ich habe in den Dörfern viele Juden bemerkt“. „Majestät, — замітив тодїшний намісник ґр. Пінїнський, що стояв коло цїсаря, — in Ostgalizien ist es um 50 Perzent ärger!

В 1892 р. одержав я від архікнягині Стефанії, котра по смерти престолонаслїдника арх. Рудольфа обняла покровительство над видавництвом памятникового дїла: „Die Oesterreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“, запросини до участи у виданю тому „Galizien u. Lodomerien“. В сїм дїлі помістив я розвідку „Das Volksleben der Ruthenen“ на 4 печатні листи з численними картинами наших народних типів, звичаїв і будівель. По скінченю сего виданя одержав я в 1902 р. найвисшу подяку і повне признане Цїсаря за сей труд і участь в сїм дїлї, в липню 1906 р. титул правительственного радника, а в жовтнї 1908 почесну медалю за 40-лїтну вірну службу.

В 1903 р. загостив наш цїсар з нагоди великих маневрів в останнє за свого житя до Львова. При вїздї до міста вступив до архікатедральної церкви св. Юра, де його витав И. Е. митрополит ґр. Шептицький *). Звідтам поступив ще цїсар до лат. катедри а відтак прибув до палати намісника і там приймав представників усїх станів і послів. При сїй нагоді мав я знов щастє, що Цїсар розмовляв зі мною і спитав, чи богато маю роботи в соймі. Я притакнув а до того додав: „Тепер бажали би ми перевести ухвалу на заснованє укр. ґімназії в Станиславові“. На се замітив Цїсар: „Маю повну надію, що се поведе ся перевести, тим лекше, що як новий намісник (ґр. Андрій Потоцький), так і новий маршалок (ґр. Ст. Бадені) прихильні сїй справі“. В сїй справі подав я був у соймі дотичне внесене, однак воно зустріло ся з великим опором соймової більшости, особливо подоляків і наслїдком ворожого становища всепольських і подоляцьких часописий довело до великого роздратованя в соймових кругах. Коли сї слова цїсарські до мене висказані появили ся в наших часописях „Słowo Polskie“ і „Gazeta Narodowa“ заявили, що Цїсар не міг того сказати до мене. Задля того звернув ся я до дотичних редакцій о спростоване, позаяк не міг бим надуживати імени достойної особи до невірних вістий, а коли обі редакції відказали спростованя, закриваючись тим, що нїби то они дістали такі інформації, виточив я їм прасовий процес, наслїдком котрого були приневолені напечатати моє спростоване і заплатити грошеву кару на убогих міста.

Лїтом 1908 заіменував мене цїсар шестий уже з черги раз членом Ради шк. кр. Я просив о послухане, щоби зложити подяку Цїсареви за сей поновний доказ довіря, а тоді цїсар випитував ся мене вельми подрібно про стан народнього і середнього шкільництва в краю і при сїй нагоді мимо підхожого віку виявив вельми свіжу память і основне знакомство з шкільними справами в державі і в нашім краю. Коли я подав число ґімназий у нас і числа кількох надмірно переповнених шкіл, замітив Цїсар на сю велику фреквенцію по ґімназіях: „Viel zu viel! Was werden die Leute machen nach Absolvierung des Gymnasiums? Warum gehen sie nicht in die Fachschulen?“ На се відповів я, що у нас на жаль наслїдком вельми незначного числа заводових шкіл і вельми слабо розвитого промислу молодїж не горне ся до заводових шкіл, бо лучало ся доволї часто, що покінчені техніки не могли найти приміщеня і були приневолені приймати дневну писарку. З розбудженем промислу і помноженя заводових шкіл можна би сподївати ся звороту молодїжи до шкіл заводових.

Дня 2. грудня 1908 р. обходив наш Цїсар 60-ті роковини вступленя на престол Габсбурґів і тоді явили ся у великій витальнї цїсарській у Віднї представники всїх верств і станів, щоби зложити монарсї свою чолобитню. Я мав також участь в сих величавих зборах з цїлої держави, а крім того написав я для молодежи п. з.: „Цїсар і король Франц Йосиф І. 1848—1908“ картини з його житя на спомин 60-лїтного володарства“, видані у Львові яко 144 книжочка видавництва Укр. Товариства Педаґоґічного з ілюстраціями і предложив се Його Величности. На се одержав я з уряду шамбелянського Його Величности через міністра просвіти слова найвисшої подяки за предложене сеї книжочки з повідомленем, що згадані картини заміщені в ц. і к. Бібліотеці родинній і фідеікомісовій.

*) Світляна знимка виходу цїсаря з церкви в супроводї митрополита під бальдахимом, котрий ніс я з проф. Шухевичем, дром Савчаком і Н. Вахнянином, находить ся в моїм архіві.

Найвисшою постановою з 12. січня 1910 зволив Цїсар надати менї титул радника Двора. Се незвичайне відзначене спонукало мене виїхати до Відня, щоби зложити найглибшу подяку за таку ласкавість і в цвітнї 1910 був я на послуханю у Цїсаря. Тоді бачив в останнє нашого монарха. Як звичайно привитав мене ласкаво, що радо мене тут бачить, а принявши вислови глибокої подяки за найвисше відзначене, звернув відразу довшу розмову на політичні відносини в Галичинї і розпитував про вручене Й. Е. митрополитови московщиною написане пропамятнє письмо деяких крилошан і священиків, з чим був докладно обізнаний. Заговоривши про москвофільську аґітацію ширену тоді в нашім краю, сказав: „Das ist eine sehr gefährliche Bewegung und die hat in den letzten Jahren an Umfang zugenommen!“ На се замітив я, що на жаль і шкоду нашого народу „Народний Дім“ став огнищем сего руху. „Da hab ich vor Jahren zu diesem Institut den Grundstein gelegt“, сказав цїсар, виявляючи і тут мимо підхожого віку нечувано вірну і бистру память і додав: „Aber die ukrainische Partei ist doch antirussisch gesinnt“. Я потвердив се і пояснив при сїй нагоді, які перепони стрічає наша народність в напрямі самостійного національного і культурного розвитку. „Дякую Вам“, сказав цїсар на пращанє і се були справдї останні слова, котрі я чув з медоточивих його і ласкавих уст.

Вся пригривка до великої і кровавої світової війни і всї злиднї, які наш край і наш нарід пережив і переживає в сїй війнї, ствердили наглядно і несхитно вірність погляду нашого покійного монарха, звідки грозила і грозить небезпека нашій монархії і єствованю та самостійному національному і культурному розвиткови нашого народу.

Не стало великого монарха, під котрого могучим володарством наш нарід відродив ся до нового житя і постепенно йде дорогою культурного розвитку, щоби станути поруч иньших освічених народів. Однак память про нього записана в міліонах горячих сердець українських а його величня постать буде нам світочем на шляху, вказанім нам його бистрим умом до нашого національного і культурного розвитку.

Слова Канта: „das Höchste für den Menschen ist die Pflicht“ мали в незабутнім нашім цїсарі строгого виконника і послїдовника і се повинно стати нашою першою народною заповідию, бо коли всї разом і кождий з окрема сповняти-мемо свої обовязки, чого таким світлим взірцем достойним наслїдованя був покійник, тоді в цїлій повні проявлять ся відродини українського народу, котрих підвалини положені за його довговічного володарства.

Оселї для інвалїдів У. С. В.

Тисячі могил вкрили кости бодрих наших борців українських січових стрільців. Велике число щасливійших поверне з війни вічними калїками і про долю тих інвалїдів нарід наш мусить щиро і пильно подбати, а що велика часть нашої безталанної вітчини ще тепер стогне в ворожім ярмі, то і многі з наших У. С. С. котрі по причинї калїцтва або тяжкої недуги уже тепер опускають військові ряди, не мають де подїти ся і як бездомні бурлаки скитають ся з одних бараків у другі.

Щоби зарадити сему лихови, треба пригорнути потребуючих загальної помочи інвалїдів У. С. С. і подбати про се, щоби їхні здібности і сили і на дальше вихіснувати в користь загального добра нашого народа а їм самим забезпечити можливо найкрасше житє. Адже-ж, се наші народні герої!

Щоби сю гадку добре і скоро перевести в житє, повстало за почином Боєвої Управи У. С. С краєве товариство господарсько-торговельне „Маківка“ стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, котре поставило собі як одну з головних цїлий заснувати і вести покищо одну а відтак після змоги і більше осель приютів для інвалїдів У. С. С.

Завязане на основі закона з року 1873 опирає ся товариство на 10 короновых удїлах з трикратною порукою а хоч має осідок в Новім Санчи, має право поширювати свою дїяльність на весь наш край.

Вже при збираню перших удїлів заявили приступаючі члени, що належну їм за перших пять лїт дивіденду жертвують на фонд закупна оселї для інвалїдів У. С. С. і тому товариство потребує лиш зберігати і відповідно помістити зібрані удїли а самим через 5 лїт зложеним

процентом зможе закупити і відповідно заосмотрити в поживу оселю на приміщене більшого числа інвалідів.

Складаючи уділи нарід дає своїм найкрасшим синам, котрі на жертвенник народний понесли кров і жите своє молодече лиш позичку, безпроцентову позичку на літ пять. Жертва невелика і нині, коли гріш так малу має реальну вартість, не тяжко буде кождому а головно нашим патріотичним селянкам здобутись на таку дрібницю. Треба лиш відповідної роботи а до сего доброго діла, люди чейже найдуть ся.

Потреба пекуча. Ціль велика і гарна!

А коли не можемо ми як другі народи ставити поляглим нашим синам величавих окремих кладовищ, бо діти наші гинули по всім усюдам а ніхто і нігде не виділював їх в окремі гурти, то жертвуймо тепер подвійно на оселї для осталих інвалідів а поставимо найкрасший, народний памятник, бо збережемо і згуртуємо до дальшої праці і борби за долю і волю народа, тих наших синів, котрих судьба сама вирятувала від смерти і долю їх дальшу зложила в руки цілого нашого народа.

Хай проте поклик сей загальним, кріпким відібє ся відгомоном по всім нашім краю, хай пливуть як найскорше численні уділи, бо еще сеї зими треба отворити першу оселю!

З часом оселї такі повинні повстати в кождім нашім повітї а освіші в них стало інваліди, ведучи взірцеві господарства, будуть присвічувати цілому повітови приміром і будуть тим святим, вічним огнищем, котрий буде піддержувати народне жите в повітї.

І не пропаде на марно благородна, народна жертва а кровава війна, котра так великі заподіяла шкоди нашому краеви, започаткує і для українського народа нову еру добробуту і поставить підвалину до нового, еще тривкійшого і кріпшого житя.

На бажане вишлемо сейчас заяви членські і чеки почтової щадниці до безплатної висилки гроший. Де треба, вишлемо нашого відпоручника. Всякі письма просимо адресувати: до Товариства „Маківка“ в Новім Санчи.

Новий Санч дня 21 падолиста 1916.

Василь Яворський начальний директор, Василь Сідельник технічний директор, Евген Шепарович директор касієр, Андрій Шеремета директор книговодчик.

Світова війна.

До скликаня парляменту.

ВІДЕНЬ. Парляментарна коресподенція доносить, що міністерство внутрішних справ видало шпиталеви в парляментарному будинку розпоряджене опорожнити будинок.

Поголоски про убите грецького короля.

ҐАҐА. Після приватної телеґрами, ходять в кругах антанту поголоски про убите грецького короля Константина. В тутешних міродатних кругах вважають ті поголоски цілковито неправдивими.

Польський реґент.

ВІДЕНЬ. Відповідно до польських бажань, склад і прероґатива Ради стану обіймати-муть управненя національно-державного правительства. На його чолї стане в характері реґента особистість, що має в Польщі найбільше популярне династичне називсько.

Переговори з Австро-Угорщиною дотично утвореня Ради стану, заповіджені в рескрипті ґенерал ґубернатора Безелера, можна вважати в головних обрисах покінченими.

На зустріч мирови.

КОЛЬОНІЯ. „Kölnische Zeitung“ доносить з Вашінґтону під датою 26 с. м.: На річній конференції „Ліґи для вимушеня мира“, що відбудеть ся з кінцем сего тижня в Ню Йорку буде прочитана промова німецького канцлера.

В Румунії.

СОФІЯ. Світлий перехід через Дунай і побідний похід в перід віддали побідникам найбогатшу частину Румунії. Міста Крайова і Каракаль остали неушкоджені. Населене не вспіло втечи. Величезні припаси збіжа, весь майже збір кукурудзи, множество худоби, млини і фабрики — все в знаменитім стані попалось в руки побідників.

Румунія над пропастию.

СТОКГОЛЬМ. Французькі часописі бють на нуту роспуки. Урядова „Independance Roumaine“ пише прямо, що о скільки не мати ме місця якийсь напередбачений зворот в користь Румунів, о скілько ґенерал Сарай не віднесе рішаючої побіди, Румунію жде доля Сербії.

ЖЕНЕВА. Париська преса не таїть, що положене Румунії над міру грізне. Часописі числять ся з можливостю упадку Букарешту. Уся надія парижської преси скупляєть ся на ґен. Алексеєві, що йде до бою з великими силами і тільки через невідповідну комунікацію дотепер не наспів ще на місце.

Натомість італійські часописі здобувають ся на оптимізм. По думці „Giornale d' Italia“ треба здержати ся з оцінкою положеня до хвилї, поки не наспіє російська підмога, що находить ся в дорозї. Головна річ в тому, щоби унеможливити Макензенови і Фалькенгайнови спільні операції. Впрочім зазначують італійські часописі, що навіть на случай цілковитого пораженя не може бути думки про мир.

БЕРЛІН. „Localanzeiger“ доносить зі Стокгольму: Офіціяльна „Independance Roumaine“ що досі даремно кликала на поміч Росію, звернула ся тепер до анґлійсько французького правительства і каже, що вже вибила година, в якій мусить рішити ся грецька справа. Генерала Сарая треба примусити чогось доконати, після його цілорічних дилетантських спроб. Тільки насильне зірване з його дотеперішною тактикою може запобігти тому, щоб Румунію не зустріла доля Сербії.

БЕРЛІН. „Tägliche Rundschau“ доносить з Женеви: Парижські фахові критики потверджують, що російсько-румунська дефензива почала хитати ся в наслідок успішного співділаня армій Макензена і Фалькенгайна.

Більшість часописий представляє маневр Фалькенгайна як зразкову зміну фронту, що рівночасно з занятєм Турн-Северін, запевнює військам осередних держав основу для дальшого запровіянтованя. Усі часописі признають, що від подій в Добруджі зависить воєнне положене на румунському фронтї.

Добича в Крайовій.

БЕРЛІН. Добича, що впала в наші руки по занятю Крайової, перевисшає всякі сподіваня. Великі засоби оливи, нафти, бензини і кавчуку будуть для армії дуже пожадані.

Чому Штірмер уступив?

БЕРЛІН. „Morgenpost“ доносить з Амстердаму: Льондонська „Daily Chronicle“ доносить про російську кабінетну крізу: Критика, яка зустріла Штірмера і людий, що стояли поза ним має дві причини. Перша, се невдача заосмотреня населеня в поживу, що в більшости російських міст викликали голод, по друге, що він мав подіймати спроби заключеня мира зішитого білими нитками. Що до останного, можемо сказати, що так Дума як і військо згоджують з тим, що мир може прийти тільки як наслідство рішучої побіди. Трепов, по всякій імовірности зверне увагу на заосмотрене населеня в поживу.

З Греції.

ЛЬОНДОН. В палатї громад звернув Ґрефіль увагу на справу Греції і просив правительство, щоби воно признало власть Венізельоса. Рівночасно другі бесідники домагали ся сильнійшої підпомоги Венізельосови. Підсекретар держави Чечіль відповідаючи відпер всякі припущеня, будьто би Анґлія мала обійняти посередництво в грецькому питаню. Він зазначив, що Венізельос веде правительство в імени короля. Одиноким правосильним правительством є королївське правительство.

Російське звідомлене.

З 26. падолиста.

Західний фронт: Коло двірця в Прудах на північний захід від Молодечна зістрілили ми крісами ворожий літак і взяли до неволї летунів, офіцира і жовняра. Коло села Пожарки зістрілили ми ворожий літак. Крила літака були опалені, летуна взяли ми в полон. На захід від Нового Олексинця ворог сильно острілює наші становища. Ворожі літаки перелетіли над Новим Олексинцем. Наш летун сотник Ватаховський заатакував оба літаки і після півгодинної боротьби зістрілив один з них. Літак осів в околиці Рудні—Почаєва. Самолет неушкоджений. При тому здобули ми два машинові кріси і взяли в полон летуна і обсерватора. На південний захід від зелїзниці Озірна—Золочів в околиці Августівки наші стежі виконали кілька успішних виправ, в боротьбі на баґнети розбили ворожу сотню а недобитків узяли в полон. На північний захід від Кірлібаби ворог нагально острілював арматами наші становища.

З Семигородського фронту і з над Дунаю нема нічого важного донести.

Вістник державних законів.

Звертаємо увагу на оповістки про „Вістник державних законів“, що під кермою редактора дра Ол. Кулачковського є цінним вкладом в нашу наукову-правничу словню. „Вістник дер. зак.“ виходить від 1871 р., але що йно від р. 1896, як др. Ол. Кулаковський обняв його редакцію, війшла до „Вістника“ і до всяких урядових державних публїкаций чиста українська мова і фонетична правопись, бо від 1871 р. до 1895 включно виходив „Вістник“ неуживаною нігде паламарщиною (кацапщиною), се видане не мало длятого цілих 25 літ ні річево, ні що до мови ніякої літературної й наукової стійности, а було прямо цілком незрозумілим недотепним чудовишем.

Від р. 1896 по нині обнимає „Вістник держ. зак.“ в 21 річниках праці редактора самих текстів: 20.305 сторін, а скороглядів: 648 лексиконового виду (чвертки о 2 стовпцях), разом 20.953 сторін, становить 21-томову бібліотеку, що — як зважити всесторонне державне законодавство в тій 21-літній добі — дає світлий доказ безсумнівної спроможности і невичерпаного богатства нашої української мови — наупреки супротивним замітам наших недругів, Поляків чи Москалїв про мниму убогість і невиробленість нашого слова. Годить ся піднести, що редактор, обнявши в 1896 роції те вельми важне для нас становище, потрудив ся — як се вже нераз замічали голоси нашого дневникарства — з хісном для нашого слова і правничої термінольоґії та двигнув „Вістника“ з давнійшої безвартности і занепаду з часів попередного редактора Івана Головацького, на ту рівень, на якій подібне видане повинно все стояти. Кождий громадський уряд має по закону передплачувати один примірник „Вістника“, що виходить у всіх австрійських мовах, очивидно наші громади повинні виразно домагати ся українського виданя, а иньший, хочби й насланий, відклонити і жадати рішучо українського.

Жерело обовязуючого австрійського права Вітєтник державних законів для королївств і країв заступлених в державній раді, що для української мови є скарбоною наукової правничої словні, виходить від 1896 року під редакцією Дра Олександра Кулачковського у Відні.

Для громад, що по нашому урядують і потребують знати урядову українську мову та правничі вислови, як і для вигоди нашого загалу, особливо: правників, судовиків, адвокатів, нотарів, скарбовиків, громадських старшин, писарів і т. п. — подаємо адресу накладнї ц. к. державної печатнї: „Verlag der k. k. Staatsdrukerei. Wien I, Seilerstätte ч. 24“, де можна набувати за готівку поодинокі річники „Вістника“, як і поокремі випуски.

Поодинокі річники „Вістника“ з доби редакції дра Олександра Кулачковського (від 1896 р.) можна набувати:

1. річник 1896 — обему XXVII (скороглядів) — 765 (текстів) сторін по ціні К 7.—
2. річник 1897 — обему XXXVII (скороглядів) 1533 (текстів) сторін по ціні К 15·—
3. річник 1898 — обему XXX (скороглядів) 579 (текстів) сторін по ціні К 6·—
4. річник 1899 — обему XXXV (скороглядів) 1292 (текстів) сторін по ціні К 10·—
5. річник 1900 — обему XXIX (скороглядів) 674 (текстів) сторін по ціні К 7·—
6. річник 1901 — обему XXVIII (скороглядів) 668 (текстів) сторін по ціні К 6·—
7. річник 1902 — обему XXXI (скороглядів) 882 (текстів) сторін по ціні 7·50
8. річник 1903 — обему XXXIV (скороглядів) 955 (текстів) сторін по ціні К 9·—
9. річник 1904 — обему XXII (скороглядів) 487 (текстів) сторін по ціні К 5·—
10. річник 1905 — обему XXX (скороглядів) 583 (текстів) сторін по ціні К 6·—
11. річник 1906 — обему XXXI (скороглядів) 1.193 (текстів) сторін по ціні К 12·—
12. річник 1907 — обему XXXVI (скороглядів) 1.309 (текстів) сторін по ціні К 13·—
13. річник 1908 — обему XXXIV (скороглядів) 942 (текстів) сторін по ціні К 9·—
14. річник 1909 — обему XXXVIII (скороглядів) 785 (текстів) сторін по ціні К 8·50

15. річник 1910 — обему XXIX (скороглядів) 805 (текстів) сторін по ціні К 8·40

16. річник 1911 — обему XXX (скороглядів) 672 (текстів) сторін по ціні К 7·—

17. річник 1912 — обему XXVIII (скороглядів) 1224 (текстів) сторін по ціні К 12·50

18. річник 1913 — обему XXX (скороглядів) 930 (текстів) сторін по ціні К 9·50

19. річник 1914 — обему XXXIX (скороглядів) 1.455 (текстів) сторін по ціні К 15·—

20. річник 1915 — обему L (скороглядів) 1,114 (текстів) сторін по ціні К 11·70

21. На 1916 рік вийшло доси (27 жовтня) і є в перекладі 1.102 сторін за передплатою 8 корон.

При закупні десятьох, довелі вибраних цілих річників нараз дають 20 від ста опусту. Українські громади, які укр. видания „Вістника держ. зак.“ доси не мають, повинні вже тепер про те подбати і жадати в дотичнім ц. к. старостві.

НОВИНКИ.

— **Штука бальсамованя.** Як відомо, ще заки тіло Цісаря спустять в підземлє о. Капуцинів, його бальсамують. Штука бальсамованя була відома уже народам старинного сходу, особливо Египтянам, яких забальсамовані тіла, звані „муміями“ зберегли ся до наших часів, пролежавши в домовинах кілька тисяч літ. Тайни їхної штуки бальсамованя не знаємо. Тільки тут і там маємо невистарчаючі натяки. Через те штука, умілість бальсамованя нинішних часів, далеко не досягає висоти тої умілости у Египтян. Нині, беручи ся до бальсамованя, відкидають лікарі з тіла усе, що найскорше підлягає роскладови. Перше всього внутренности. Жили і артерії напускають розчином сублїмату, аршеніку, карболевого квасу, алуну і хльороцинку. Також розчином ґліцерини. Одначе в той спосіб забальсамоване тіло не тріває довше як кілька сот літ і то серед особливих обставин. Треба, щоби до тіла не мало доступу повітре, під якого впливом воно сейчас розкладасть ся.

— **В дни похоронів бл. п. Цісаря бюра** Краєвого Союза кредитового і Краєвого Союза ревізійного і „Дністра“ будуть замкнені.

— **Жалібне засїданє головного виділу** товариства „Просвіта“ з приводу смерти Його Величества Цісаря Франц Иосифа I, відбуло ся ві второк дня 28. с. м. о год. 6-ій вечером під проводом містоголови о. дир. Теод. Лежогубського.

В довшій промові висказав провідник засїданя глубокий жаль по причині смерти Його Величства Цісаря, який в часї свого побуту у Львові дня 2. вересня 1880 р., принявши українські депутації, висказав своє найвисше вдоволенє про роботу „Просвіти“ і замітив: „Ein sehr nützlicher Verein“.

Присутні члени вислухали промови стоячи і приняли до відома, що: 1) на домі вивішено чорну хоругов на знак жалоби, 2) відпоручники товариства взяли участь на поминальнім Богослуженю в Успенській церкві, 3) взяли участь в жалібній депутації українських товариств, а вкінци порішили 4) вислати кондоленційну телеграму до ц. к. ґабінетової канцелярії. На знак жалоби засїданє замкнено.

— **Мораторія для Галичини.** Вже почали ся наради польського кола у Відни в справі дальшого продовженя мораторії в Галичині, що як відомо, кінчасть ся з днем 31. грудня с. р. Референтами тої справи є посли Гросс і Стесслович.

Як доносять, в суботу відбуло ся засїданє торговельно-промислової палати в Кракові. Палата заявила ся за продовженєм мораторії на один рік.

— **Мілїон корон для Львова.** В пятницю дістав заряд міста Львова асиґнату від правительства на один мілїон корон в ціли частинного покритя буджетового недобору з 1915/16 р. що виносить більше, як 6 мілїонів корон. На загал дістало місто в часї війни 6 мілїонів корон зворотної позички з призначенєм на ріжні ціли. Суму сю має стягати правительство від падолиста почавши в рік по заключеню мира. Неподавно внесено до правительства просьбу о позичку 15 мілїонів корон.

ОПОВІСТКИ.

Четвер, дня 30. падолиста 1916.

Нині: 30. падолиста гр.-кат. Даниїла, римо-кат. Давида.

Завтра: 1. грудня гр.-кат. Плятона, римо-кат. Елїґіюша.

Послїдні вісти.

Скликанє державної Ради.

„Oester. Morgenztg“ приносить вістку що державна Рада буде скликана на половину січня 1917 р. Перші два засїданя виповнять: уконституованє палати і вислуханє присяги нового Цісаря. Звичайна сесія Ради зачнеть ся що-йно в марті.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 29. падолиста 1916.

На східнім фронті.

Фронт ґенерала полковника арх. Йосифа:

Армія ґенерала піхоти Фалькенгайна іде побідним походом крізь Волощину. Сильні російські наступи в Лїсистих Карпатах і на Семигородському східному фронті зломались супроти завзятого опору австро-угорських і німецьких військ.

Фронт ґенерала пільного маршалка князя Леопольда Баварського:

Нічого надзвичайного.

На італїйськім і півд.-східнім фронті.

Положенє незмінене.

Заступник шефа Ґенерального штабу пільний маршалок-поручник **Ф. Гефер.**

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

На західнім фронті.

Анґлїйський наступ в околиці Жевеншї зломав ся. В области Сомми огонь змагасть ся.

На східнім фронті.

В Лїсистих Карпатах і в Семигородському східному фронті Москалї напирали на богатьох місцях. Малї місцеві успіхи оплатили вони кріваввими жертвами.

Армія ґенерала Фалькенгайна іде в побідному поході крізь цілий волоський фронт, побитий ворог тікає на схід.

На балканськім фронті.

Рухи наддунайскої армії стоять в звязи з північними силами.

В Добруджі боротьба умірена.

Фронт македонський:

Після зломаня облегчуючої офензиви іде ворог до наступів на північний захід від Монастира і біля Груністіє, одначе без успіхів.

Перший ґенеральний квартирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Видає і відвічає за ред.: Д-р Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.